

Είμαστε δω! Εσείς;

Σώτος Δημητρακόπουλος*

Περίληψη

Υπάρχει πρόβλημα με τη φοίτηση των παιδιών των Τσιγγάνων στα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Πρόβλημα στη διάρκεια, τη συνέχεια και ολοκλήρωση της εννιάχρονης υποχρεωτικής τους εκπαίδευσης. Σε ποιους να βάλουμε απουσία; Στα παιδιά; Στο σχολείο; Ή σε όλους τους αρμόδιους για την εκπαίδευση τους; Αναφερόμενος στη δεκαετή εμπειρία μου από το 4^ο Δημοτικό Σχολείο Σοφάδων στο οποίο φοιτούν δυστυχώς μόνο παιδιά Τσιγγάνων θα προσπαθήσω να καταδείξω γιατί συνεχίζει να είναι δυσεπίλυτο το πρόβλημα της φοίτησης τους. Παράγοντες εκπαιδευτικοί, κοινωνικοί, οικονομικοί, πολιτισμικοί εμπλέκονται πολύπλοκα και επιβάλλουν την ανεπαρκή φοίτηση στο σχολείο των παιδιών των Τσιγγάνων και την πρόωρη εγκατάλειψη του. Το νηπιαγωγείο και το δημοτικό σχολείο με την κατάλληλη οργάνωση και δράση του: μπορούν να αμβλύνουν ως και να αντιμετωπίσουν ολοσχερώς το πρόβλημα αυτό.

Η αγρανάπαυση

Τη δήλωση «Είμαστε δω!» και την ερώτηση «Εσείς πού είστε;» θα μπορούσαν να την έκαναν τα τσιγγανόπουλα προς όλους εμάς τους «αρμόδιους» για την εκπαίδευση τους. Δικαιολογημένα ίσως γιατί πιθανά να είμαστε απόντες. Θα μπορούσαν όμως να την έκαναν οι περί την εκπαίδευση «αρμόδιοι» προς τα παιδιά που όντως είναι απόντα. Άσχετα όμως με το πού θα πέσει το μπαλάκι της ευθύνης, ας διερευνήσουμε το ποιοι είναι οι αρμόδιοι για την εκπαίδευση των τσιγγανόπουλων.

Οι νόμοι, ο Υπουργός Παιδείας και οι συν αυτό στο υπουργείο που ασχολούνται με την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, τα τμήματα νηπιαγωγών και δημοτικής εκπαίδευσης των Πανεπιστημίων, η Διδασκαλική Ομοσπονδία, οι διοικητές και επόπτες της εκπαίδευσης (προϊστάμενοι, σχολικοί σύμβουλοι), οι σύλλογοι εκπαιδευτικών των σχολείων, οι σχολικές επιτροπές, οι σύλλογοι δασκάλων και νηπιαγωγών, οι σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων, οι τοπικοί άρχοντες (νομάρχες, δήμαρχοι), οι πολιτιστικοί σύλλογοι, οι σύλλογοι κοινωνικής αλληλεγγύης, οι σύλλογοι επαγγελματιών, η κοινωνική πρόνοια, η υγειονομική υπηρεσία, η αστυνομία, η εκκλησία και τέλος το σχολείο, (ως κτίριο-εξοπλισμός-αναλυτικό πρόγραμμα). Όλα αυτά μαζί συνθέτουν τους «αρμόδιους» για την εκπαίδευση. Άραγε υπάρχουν και για χάρη των τσιγγανόπουλων;

Και τα παιδιά πού είναι: Συνήθως τα περισσότερα βρίσκονται μέσα στα σπίτια για να φυλάσσουν τα μικρότερα αδερφάκια τους. Στις αλάνες του συνοικισμού τους να παίζουν. Στα φανάρια να σκουπίζουν τζάμια αυτοκινήτων. Στους δρόμους να επαιτούν. Πάνω στα αυτοκίνητα να βοηθούν στο εμπόριο τους γονείς τους. Στις λαϊκές αγορές να εμπορεύονται τα ίδια. Στα χωράφια να μαζεύουν αγροτικά προϊόντα. Στα πανηγύρια να παίζουν μουσική. Σπάνια και πολύ λίγα στα σχολεία. Ναι, στην αρχή του εικοστού πρώτου αιώνα χιλιάδες ελληνόπουλα που τυχαίνει να είναι παιδιά Τσιγγάνων, αντί να είναι μέσα στις σχολικές τάξεις, είναι έξω στην αγορά και δουλεύουν.

Όταν λέω τη λέξη αγρανάπαυση, μου έρχεται στο νου ένα χωράφι αφημένο ξεπίτηδες ακαλλιέργητο, μια και θεωρήθηκε από τον ιδιοκτήτη του εξαντλημένο από την Εντατική καλλιέργεια και τη σχετική καρποφορία και έτσι πλέον ξεκουράζεται προκειμένου να αναλάβει δυνάμεις για ένα χρονικό διάστημα, ώστε να δεχτεί στη συνέχεια βροχή και σπόρους για να ξανακαρπίσει. Ένα τέτοιο χωράφι είναι και η εκπαίδευση στη χώρα μας σε σχέση με τα τσιγγανόπουλα. Κουρασμένο. Κάτι παρήγαγε στα προηγούμενα χρόνια έστω και φτωχό. Σήμερα όμως αντί να μυρίζει ο αέρας βροχή και ελπίδα καρποφορίας, ένας λίβας παραίτησης και απραξίας έχει ρίξει το χωράφι της εκπαίδευσης σε διαρκή αγρανάπαυση. Ναι ξέρω. Όσοι ασχολούνται για ένα χρονικό διάστημα με την εκπαίδευση των τσιγγανόπουλων στήνουν στη μέση του χωραφιού ένα μεγάλο πανό με σύνθημα «ΟΛΑ ΠΑΝΕ ΚΑΛΑ». Και όταν έρχονται οι επόμενοι που θα ασχοληθούν, αλλάζουν το σύνθημα προς το πιο ριζοσπαστικό: «ΚΑΛΑ ΠΑΝΕ ΟΛΑ» Τι φταίει λοιπόν; Και προς τι η αγρανάπαυση;

Ημερολόγιο

1996, Σοφάδες Καρδίτσας. 500 μαθητές και μαθήτριες δημοτικού και νηπιαγωγείου (μη τσιγγανόπουλα) έχουν στη διάθεση τους 2000 τ.μ. κτιριακών εγκαταστάσεων και 30 εκπαιδευτικούς 550 μαθητές και μαθήτριες (τσιγγανόπουλα) έχουν στη διάθεσή τους 70 τ.μ. κτιριακών εγκαταστάσεων και 4 εκπαιδευτικούς. Ο ρατσισμός στο μεγαλείο του.

Ενστερνιζόμενοι την άποψη του Βαγγέλη Μαρσέλου πως οι ίδιοι οι Τσιγγάνοι πρέπει να πάρουν την τύχη στα χέρια τους με πρώτο βήμα τη Μόρφωση -Εύπνημα, οι εκπαιδευτικοί του 4^{ου} Δημοτικού Σχολείου Σοφάδων, όπου φοιτούν αποκλειστικά και μόνο τσιγγανόπουλα (γκέτο) σκεφτήκαμε να απαιτήσουμε τα αυτονόητα για όλα τα ελληνόπουλα και για τα παιδιά του σχολείου μας. Επειδή μόνιμη απάντηση στα αιτήματά μας ήταν ότι δεν υπάρχουν παιδιά προς φοίτηση, αναγκαστήκαμε να βάλουμε σαν σύνθημα μας το ΕΙΜΑΣΤΕ ΔΩ, εμείς τα τσιγγανόπουλα. Και να τι κάναμε για να υπογραμμίσουμε την ύπαρξη των παιδιών αφενός, αλλά και να ευαισθητοποιήσουμε την τοπική κοινωνία και τους αρμόδιους φορείς στο μεγάλο πρόβλημα της άρσης των επιπτώσεων του ρατσισμού σε βάρος των Τσιγγάνων και των παιδιών τους.

Εκδηλώσεις και δηλώσεις. Το να κάνεις δηλώσεις (και δη φορολογικές) είναι ό,τι χειρότερο μπορεί να σου λάχει. Κι όμως. Ακούσαμε, ακούμε και θα ακούμε δηλώσεις επί δηλώσεων, μεγαλοστομίες και φανφάρες από πολιτικούς και μη, εναντίον του ρατσισμού και υπέρ της άρσης του κοινωνικού αποκλεισμού των Τσιγγάνων. Πράξεις όμως; Τίποτα. Μόνο δηλώσεις. Και επειδή στην Ελλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις (κάποτε ήταν κακό να είσαι δηλωσίας), εμείς το ρίξαμε στις εκδηλώσεις.

Παρελάσεις. Στην κατάθεση στεφάνου στις εθνικές εορτές σου έλεγαν πάνω στην πλατεία: «Τι έφερες να καταθέσουν στεφάνι αυτοί οι βρομιάρηδες;» Στη λήξη της παρέλασης κι αφού παρήλαυναν 150 τσιγγανόπουλα άψογα τόσο όσο σούμα οι παρελαύσαντες μαθητές όλων των άλλων σχολείων σε ρωτούσαν: «μα υπάρχουν τόσα παιδιά;» Σχολικές γιορτές. Όταν οι «αρχές» προσκεκλημένοι στη σχολική γιορτή βλέπανε τα τσιγγανόπουλα να τραγουδάνε και να παίζουν με τα όργανα κλέφτικα τραγούδια, να απαγγέλλουν το Θούριο του Ρήγα και να παίζουν θέατρο το θάνατο του Καραϊσκάκη με παρόν ακροατήριο 1000 Τσιγγάνους, τότε και μόνον τότε επείθοντο ότι κι αυτοί είναι Έλληνες και δικαιούνται τα παιδιά τους μόρφωση.

Εκδρομές. Α! για μας εκδρομή σημαίνει μόρφωση, χαρά, πανηγύρι. Και διατρέχοντας το Νομό Καρδίτσας οι πάντες διερωτώντο: «Μα υπάρχει σχολείο για τα τσιγγανόπουλα;» Κάλαντα. Είμαστε και σαδιστές γιατί είμαστε η μοναδική χορωδία μετά οργάνων που λέμε τα κάλαντα στον προϊστάμενο, στο Δήμαρχο, στην Αστυνομία και στην Πυροσβεστική των Σοφάδων. Μας αρέσει να τους ταλανίζουμε. Επίσκεψη Σχολής Αστυνομίας. Με την αστυνομία έχουμε ιδιαίτερες σχέσεις, γιατί μας έχουν «αδυναμία». Τα Χριστούγεννα του 96 μας επισκέφτηκαν στο σχολείο και μας γέμισαν δώρα. Εμείς για αντάλλαγμα στείλαμε το διευθυντή μας μεσ' στο μεσοκαλόκαιρο και τους βασάνισε μια ώρα μιλώντας τους για την ιστορία μας και τα έθιμα μας.

Στη γιορτή της Νομαρχίας την 25^η Μαρτίου λάβαμε μέρος με ποιήματα και τραγούδια. Τους καραφλιάσαμε όλους. Αφού να σκεφτείτε ο Δήμαρχος Καρδίτσας άρχισε να προβληματίζεται γιατί δεν έχει ασχοληθεί καθόλου με τα 150 παιδιά Τσιγγάνων της πόλης της Καρδίτσας. Όσο δε για το Δεσπότη μας αποφάσισε να μας κάνει πελάτες, να βαφτίσει τα 120 αβάφτιστα παιδιά του σχολείου μας. Ο μορφωτικός σύλλογος Σοφάδων άρχισε να ασχολείται μαζί μας. Μας φέρνει δώρα Χριστούγεννα-Πάσχα. Κάτι ψιθυρίζεται για από κοινού πολιτιστικό; εκδηλώσεις Ρομά και μπαλαμέ.

Ο Τύπος και οι «τύποι». Ό,τι κάναμε το γράφαμε στο Τύπο μια και οι «τύποι» μια ζωή μας είχαν γραμμένους. Τα κανάλια και τα λούκια. Όταν είσαι βαθιά χωμένος στο λούκι του περιθωρίου, πρέπει να πιαστείς από μεγάλα κανάλια μπας και σωθείς. Η TV ΘΕΣΣΑΛΙΑ, η TV ΚΟΣΜΟΣ, η TRT πολύ συχνά στις ειδήσεις τους είχαν τις δικές μας εκδηλώσεις.

Σχολικό έτος 1997-1998. Το 4^ο Δημοτικό Σχολείο Σοφάδων διαθέτει 800 τ.μ. νέο πολυτελές διδακτήριο με 14 αίθουσες και 16 εκπαιδευτικούς. Ο στόχος μερικώς επιτεύχθηκε. Παραμένει όμως άλυτο το πρόβλημα της προσέλευσης και σταθερής φοίτησης του συνόλου των μαθητών/τριών.

Σύνθημα μας είναι για φέτος: ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΕΙΝΑΙ ΔΩ! Και περιμένει τα παιδιά. Έχει προγραμματιστεί και εφαρμόζεται μια σειρά ενεργειών ώστε να επιτευχθεί η συνεχής φοίτηση του 100% των μαθητών/τριών για να πραγματοποιηθεί το όνειρο των εκπαιδευτικών του σχολείου: κάθε χρόνο 30 τσιγγανόπουλα να εγγράφονται στο γυμνάσιο κι από κει ν' ακολουθούν το δρόμο τους. Ένα δρόμο δύσκολο που απαιτεί να γίνουν καλά και δυνατά στελέχη, να μπουν στα κέντρα αποφάσεων και να απαιτήσουν ία δικαιώματα τους. Γιατί είναι παράλογο και αδιανόητο, όπως λέγει ο Γιώργης Έξαρχος, να απαιτεί το κράτος υψηλό πολιτιστικό επίπεδο ή υψηλούς βαθμούς κοινωνικής ευθύνης από τις πληθυσμιακές ομάδες των Τσιγγάνων που το ίδιο το κράτος δέχεται και τις συντηρεί περιθωριοποιημένες, άεργες και υπό διωγμό.

Σχολικό έτος 1998-1999. Μήνας Νοέμβριος. Το σχολείο μας ξεχείλισε. Αποδείχτηκε μικρό. Κάποια μέρα μετρηθήκαμε. 342 παιδιά ήταν παρόντα.

Προτάσεις

Όλοι συνηθίζουμε να αναμασάμε σαν μηρυκαστικά εν τη νιρβάνα μας, ότι η προσχολική αγωγή έχει ιδιαίτερη σημασία για την παραπέρα εξέλιξη των παιδιών. Συνεπώς το μεγαλύτερο άγχος εμάς των εκπαιδευτικών θα έπρεπε να ήταν το πώς θα οργανώσουμε καλύτερα και πιο αποτελεσματικά τα πρώτα Εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, δηλαδή τους παιδικούς σταθμούς και τα νηπιαγωγεία. Παρά ταύτα όμως η πρεμούρα μας είναι τέτοια που οι εκπαιδευτικοί νηπιαγωγείων και δημοτικών που βρίσκονται στην ίδια αυλή ποτέ τους δεν συναντώνται για να σχεδιάσουν και να προγραμματίσουν την εκπαιδευτική τους παρέμβαση μια και ασχολούνται με παιδιά της ίδιας γειτονιάς. Σκεφτείτε δε μάλιστα όταν στο μαθητικό πληθυσμό υπάρχουν παιδιά με μητρική γλώσσα άλλη από την ελληνική.

Πρώτο βήμα λοιπόν τα τσιγγανόπουλα να μπουν στους παιδικούς σταθμούς. Οι περισσότερες τσιγγάνες είναι εργαζόμενες μητέρες. Όσον αφορά όμως τις νηπιαγωγούς και τους εκπαιδευτικούς των δημοτικών σχολείων θα πρέπει μετά από σχολαστική και συστηματική εκπαίδευση να αναδομήσουν τις στάσεις και συμπεριφορές τους αποβάλλοντας στερεότυπα, προκαταλήψεις και ρατσιστικές πεποιθήσεις. Θα πρέπει επίσης να αποκτήσουν δεξιότητες τέτοιες που να μπορούν να παρεμβαίνουν στο αναλυτικό πρόγραμμα, που χωλαίνει έτσι κι αλλιώς, με τρόπο ώστε να παρέχονται ίσες ευκαιρίες μόρφωσης για όλα τα παιδιά, φροντίζοντας συγχρόνως την οργάνωση και δημιουργία καλού κλίματος μέσα στην τάξη. Και ποιος θα αναλάβει αυτή την επιμόρφωση; Ο καθένας για τον εαυτό του, κάθε σχολείο για τους εκπαιδευτικούς του, κάθε σχολικός σύμβουλος για τη περιφέρεια του, αν θέλουμε να ανακτήσουμε την απολεσθείσα προ πολλού έξωθεν καλή μαρτυρία.

Προτάσεις εφικτές και άμεσα εφαρμοστέες είναι οι ακόλουθες: Να ιδρυθούν νηπιαγωγεία κοντά στους συνοικισμούς των Τσιγγάνων. Να δημιουργηθούν νηπιαγωγεία κινητά που να βρίσκουν τους Τσιγγάνους στον τόπο προσωρινής εγκατάστασης τους όταν μετακινούνται. Να εξασφαλιστεί συσσίτιο για τα νήπια. Να γίνουν νηπιαγωγεία πραγματικά ολοήμερα με δύο βάρδιες εκπαιδευτικών. Να λειτουργούν και τα καλοκαίρια. Να χρηματοδοτούνται ιδιαίτερος. Να υπάρχει μικρή αναλογία νηπίων ανά νηπιαγωγό το πολύ οχτώ παιδιά. Να οργανώσουν τα νηπιαγωγεία τη σχολική ζωή όπως και τα δημοτικά έτσι ώστε να εξασφαλιστεί όσο το δυνατόν μεγαλύτερη σε διάρκεια συμμετοχή των παιδιών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Από δω και μετά θα αναφερθώ πιο εξειδικευμένα στο δημοτικό σχολείο λαμβάνοντας όμως υπόψη ότι τα ίδια πρέπει να ισχύουν και για τα νηπιαγωγεία. Ξέρουμε ότι στα περισσότερα δημοτικά σχολεία υπάρχουν Τάξεις Υποδοχής. Το θέμα όμως είναι κατά πόσο είναι αποτελεσματικές. Συνήθως τοποθετείται κάποιος αναπληρωτής εκπαιδευτικός που αφήνεται μόνος του έρμαιο των τυχαίων και απρογραμματίστων εμπνεύσεων του., που γρήγορα αποθαρρύνεται. Θα ήταν πολυτέλεια να διοριζόταν ένας εκπαιδευτικός σε κάθε διεύθυνση πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης εξειδικευμένος στην εκπαίδευση παιδιών που έχουν μητρική γλώσσα άλλη από την ελληνική και να λειτουργεί ως σύμβουλος, συντονιστής, ενθαρρυντής, συλλέκτης εμπειριών και γνώσεων, ανατροφοδότης και επιμορφωτής; Τα σχολεία όπου φοιτούν τσιγγανόπουλα πρέπει να έχουν σταθερό προσωπικό για αρκετά χρόνια. Μια επί πλέον μοριοδότηση που δεν στοιχίζει και τίποτα θα συνέβαλλε πολύ προς αυτή την κατεύθυνση.

Η εξασφάλιση του μαθητικού εξοπλισμού (τσάντα, τετράδια, μολύβια, κ.λπ.) είναι αναγκαίος όρος για την προσέλκυση των παιδιών στο σχολείο. Οι περισσότερες οικογένειες Τσιγγάνων είναι πάμπτωχες και κάθε οικονομική τους επιβάρυνση για την εκπαίδευση των παιδιών τους είναι πολυτέλεια έως άχθος αβάσταχτο. Άρα τα σχολεία θα πρέπει να χρηματοδοτούνται ανάλογα. Η διδασκαλία μέσα στην τάξη πρέπει να είναι ενδιαφέρουσα και ευχάριστη. Αυτό όμως που πρέπει να αποπνέει χαρά και ζωντάνια είναι η σχολική ζωή. Καθήκον του συλλόγου των εκπαιδευτικών του κάθε σχολείου είναι να εξασφαλίσει μια ευχάριστη σχολική ζωή. Πώς θα επιτευχθεί αυτό; Πανεύκολο. Να οργανωθούν εκδηλώσεις με χορούς και τραγούδια. Προσοχή όμως τραγούδια και χοροί όλων, Τσιγγάνων και μη Τσιγγάνων. Εκδηλώσεις με εικαστικές τέχνες, θέατρο, αθλητισμό, εκδρομές, σχολικές γιορτές, επαφές με άλλα σχολεία. Όλα αυτά θα ποικίλουν με χρώματα χαράς την κάθε σχολική χρονιά και θα αποτελέσουν τον κράχτη για να πιαστούν στις ξόβεργες του σχολείου όλο και πιο πολλά τσιγγανόπουλα. Το αίτημα για μια διαπολιτισμική και αντιρατσιστική εκπαίδευση να γίνει πραγματικότητα, μια και αυτό που αισθάνομαι να επικρατεί σε όλη τη χώρα πάνω στο θέμα αυτό είναι ένα πελώριο φιάσκο.

Πέρα από όλα αυτά όμως το σχολείο πρέπει να έχει στενή συνεργασία με τους γονείς των παιδιών τσιγγανόπουλων και μη, με τον προϊστάμενο, το σχολικό σύμβουλο, το Πανεπιστήμιο, την τοπική αυτοδιοίκηση, τους συλλόγους, τις λοιπές νομαρχιακές υπηρεσίες. Το σχολείο να γίνει παράγοντας πίεσης, παρέμβασης και ενημέρωσης χρησιμοποιώντας και εκμεταλλευόμενο τη γραφειοκρατία, τις προσωπικές επαφές του διευθυντή, τον τύπο και την τηλεόραση έτσι, ώστε όλοι να ενημερωθούν, να ευαισθητοποιηθούν και να βοηθήσουν

προς την κατεύθυνση μιας πετυχημένης σχολικής χρονιάς. Αυτονόητο είναι το πόσο κρίσιμος είναι ο ρόλος του διευθυντή μιας τέτοιας σχολικής μονάδας.

Ίσως οι προτάσεις μου να περιορίστηκαν σε τετριμμένα και αυτονόητα «πρέπει» που η απουσία τους όμως κατά βάρβαρο και δραματικό τρόπο από το σημερινό ελληνικό σχολείο έχει μονόδρομα τραγικά αποτελέσματα για την τύχη των τσιγγανόπουλων. Ας πάρουμε για παράδειγμα την απλή πρόταση «η διδασκαλία μέσα στην τάξη πρέπει να είναι ενδιαφέρουσα και ευχάριστη». Αν γινόταν μία έρευνα με θέμα «η κακή διδασκαλία σε σχέση με τη φοίτηση των παιδιών και τις αντιδράσεις των γονέων τους», λέτε να είχε τα ίδια πορίσματα αν γινόταν σε παιδιά και γονείς μη Τσιγγάνους και σε παιδιά τσιγγανόπουλα και τους γονείς τους; Εσείς τι λέτε; Μάλλον όχι. Η μικρή μου πείρα όσον αφορά στην εκπαίδευση των τσιγγανόπουλων μου λέει ότι η πιο αποτελεσματική ομάδα πίεσης είναι τα παιδιά. Το σχολείο πρέπει να καταχτήσει τις καρδιές τους, να τα κάνει σύμμαχο τους και αυτά ξέρουν από κει και πέρα να πιέσουν ασφυκτικά όλους τους αρμόδιους προς όλες τις κατευθύνσεις για να βοηθήσουν στην εξασφάλιση καλύτερων όρων εκπαίδευσης.

Εξάλλου οι πάντες δηλώνουν με περισσή αβρότητα αντιρατσιστές. Ας το εκμεταλλευτούμε και εκβιαστικά να απαιτήσουμε τη συμπαράστασή τους στο έργο μας. Δικιά μας υποχρέωση είναι να αναλάβουμε πρωτοβουλία για να φέρουμε τη χαρά και την ευτυχία στα παιδιά όλου του κόσμου.

*Δημητρακόπουλος Σώτος: Γεννήθηκε στην Κοκκινιά του Πειραιά όπου τελείωσε Δημοτικό και Γυμνάσιο. Αποφοίτησε από τη Μαράσλειο Παιδαγωγική Ακαδημία Αθηνών. Τελείωσε τη Σχολή Επιμόρφωσης Λειτουργών Δημοτικής Εκπαίδευσης Λάρισας. Εξομοιώθηκε στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και τελειώνει το Διδασκαλείο «Δημήτρης Γληνός» του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Α.Π.Θ. Είναι είκοσι χρόνια δάσκαλος και ία μισά σε σχολείο με τσιγγανόπουλα.